

Jadwiga Zarębska

Nauczanie języków obcych w klasach najmłodszych I – III

WSTĘP

W opracowaniu tym wykorzystano dane zbierane przez System Informacji Oświatowej SIO dotyczące nauczania języków obcych w szkołach polskich na różnych poziomach nauczania. Głównym przedmiotem zainteresowania w raporcie było nauczanie języków obcych wśród uczniów najmłodszych klas szkoły podstawowej, to znaczy klasy: pierwszej, drugiej i trzeciej. Statystyczne dane zawarte w raporcie dotyczą minionego roku szkolnego 2008/2009.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 roku nauczanie języków obcych uczniów w klasach najmłodszych szkoły podstawowej stało się obowiązkowe począwszy od roku szkolnego 2009/2010. Rozporządzenie to nie obowiązywało w roku szkolnym, który jest przedmiotem analizy w tym raporcie.

I. NAUCZANIE OBOWIĄZKOWE I DODATKOWE JĘZYKÓW OBCYCH.

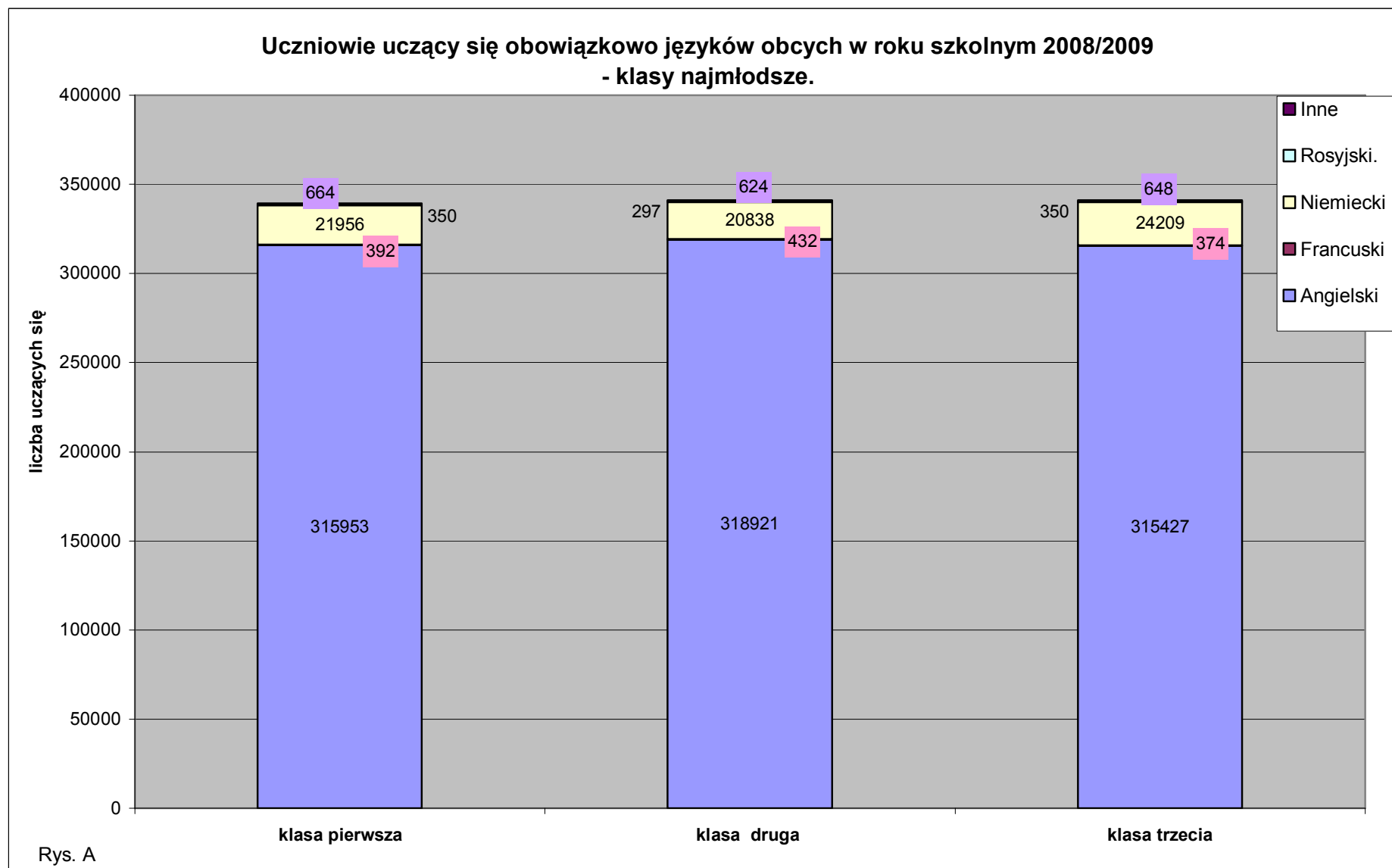
W tabeli 1 zestawiono liczby uczniów najmłodszych klas uczących się obowiązkowo języków obcych w klasach I, II i III szkoły podstawowej. Zestawienie to dotyczy roku szkolnego 2008/2009. W nauczaniu obowiązkowym uwzględniono cztery najczęściej nauczane w szkołach polskich języki obce: angielski, niemiecki, rosyjski i francuski oraz dwa języki mniej popularne od poprzednich: hiszpański i włoski. Ostatnia grupa językowa to pozostałe języki obce – razem.

Najwięcej uczniów klas pierwszych, drugich i trzecich uczyło się obowiązkowo języka angielskiego, razem ponad 950 tys. dzieci [por. rys.A]. Na drugim miejscu znajdował się język niemiecki, którego uczyło się w całym kraju 67 tys. dzieci. Liczby uczniów uczących się obowiązkowo języka francuskiego i rosyjskiego były wielokrotnie niższe niż angielskiego czy niemieckiego i wynosiły odpowiednio: 1,2 tys. dzieci – dla języka francuskiego i 1,0 tys. dzieci – dla języka rosyjskiego. Języków romańskich: hiszpańskiego i włoskiego uczyło się w minionym roku szkolnym zaledwie 280 uczniów klas najmłodszych.

W tabeli 2 pokazano udziały procentowe uczniów uczących się poszczególnych języków obcych. Udziały te liczono w stosunku do łącznej liczby uczniów uczących się wszystkich języków obcych w danej klasie. Największe udziały procentowe, powyżej dziewięćdziesięciu procent, przypadły językowi angielskiemu. Udziały języka niemieckiego wynosiły kilka procent, tzn. były kilkanaście razy mniejsze od udziału języka angielskiego w danej klasie. Największy był udział tego języka w klasie

Tabela 1. Uczniowie uczący się języka obcego w najmłodszych klasach szkoły podstawowej jako przedmiotu obowiązkowego.

	Angielski	Francuski	Niemiecki	Rosyjski	Hiszpański	Włoski	Inny
klasa pierwsza	315953	392	21956	350	100	27	537
klasa druga	318921	432	20838	297	82	0	542
klasa trzecia	315427	374	24209	350	72	0	576

**Tabela 2 Udział procentowy uczących się danego języka w stosunku do łącznej liczby uczniów
uczących się wszystkich języków obcych**

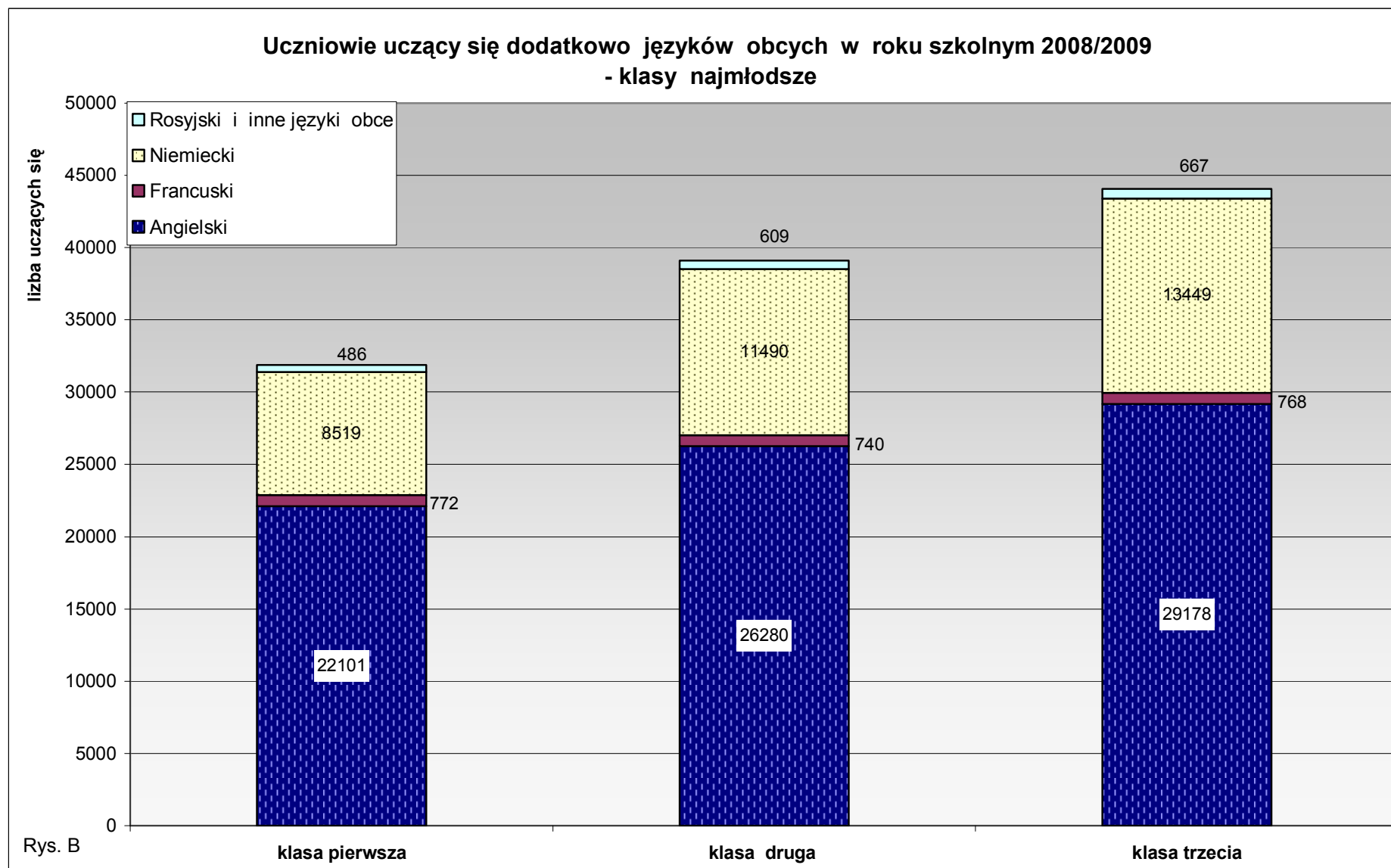
klasy	Angielski	Francuski	Niemiecki	Rosyjski.	Łacina	Hiszpański	Włoski	Inny
pierwsza	93,11%	0,12%	6,47%	0,10%	0,00%	0,03%	0,01%	0,16%
druga	93,49%	0,13%	6,11%	0,09%	0,00%	0,02%	0,00%	0,16%
trzecia	92,50%	0,11%	7,10%	0,10%	0,00%	0,02%	0,00%	0,17%

trzeciej – 7,1 procent. Udziały procentowe dzieci uczących się języka francuskiego i rosyjskiego były rzędu ok. 0,1 procent.

Warto jeszcze zwrócić uwagę na nauczanie innych języków obcych poza wymienionymi w tabelach 1 i 2. 1655 uczniów klas najmłodszych uczyło się „innych języków obcych”. Ich udział procentowy na każdym poziomie nauczania - I, II. czy III klasy - był podobny i wynosił 0,16 lub 0,17 procent tzn. był wyższy od udziału języków francuskiego czy rosyjskiego na danym poziomie nauczania.

W tabeli 3 i na rysunku B zestawiono liczby uczniów najmłodszych klas uczących się dodatkowo języków obcych w klasach I, II i III szkoły podstawowej. Dane statystyczne dotyczą nauczania języków zachodnioeuropejskich: angielskiego, niemieckiego i francuskiego w minionym roku szkolnym 2008/2009. Czwarta kategoria obejmuje inne języki obce razem bez wyróżniania, jakie to języki. W grupie innych języków obcych zawarty jest także język rosyjski.

W tabeli 4 przedstawiono udziały procentowe uczniów uczących się dodatkowo języków obcych. Po uwzględnieniu trzech języków obcych okazało się, że największy udział mieli uczniowie uczący się języka angielskiego. W klasach pierwszych ich udział wynosił 69,3 procent. Drugie miejsce zajmował język niemiecki; odnotowano tu największy udział w klasach trzecich – 30,5 procent. Udział procentowy uczniów uczących się języka francuskiego był najniższy w porównaniu do języka angielskiego i niemieckiego. Dla klas pierwszych udział ten wynosił 2,4 procent. Łączne udziały procentowe uczniów klas I, II i III uczących się dodatkowo języków obcych pokazano na rysunku C.

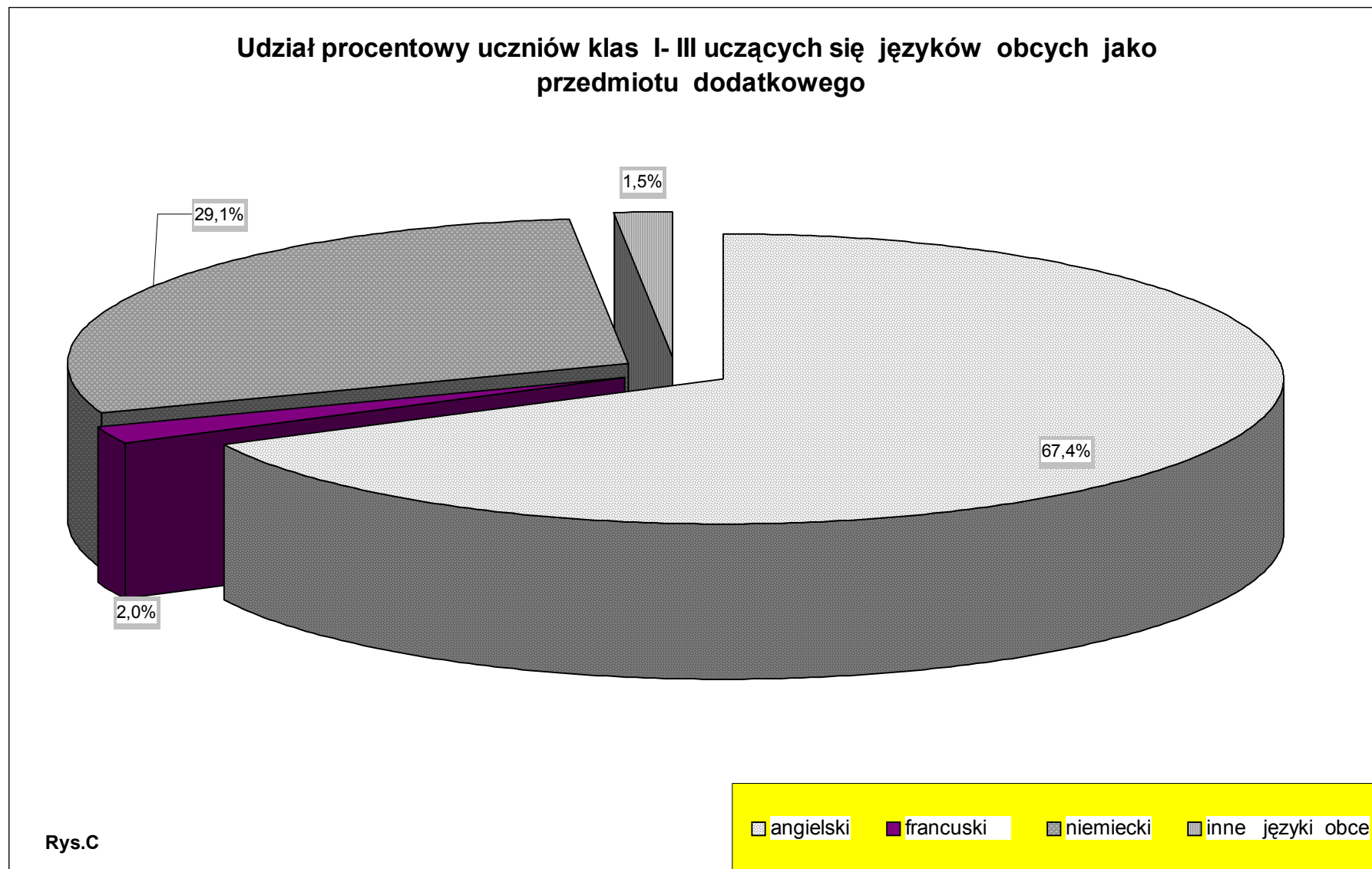

**Tabela 3 Uczniowie uczący się języka obcego w najmłodszych klasach
szkoły podstawowej jako przedmiotu dodatkowego .**

	Angielski	Francuski	Niemiecki	Rosyjski i inne języki obce
klasa pierwsza	22101	772	8519	486
klasa druga	26280	740	11490	609
klasa trzecia	29178	768	13449	667

Tabela 4 Udział procentowy uczących się danego języka w stosunku do łącznej liczby uczniów uczących się dodatkowo wszystkich języków obcych.

klasy	Angielski	Francuski	Niemiecki	Rosyjski i inne języki obce
pierwsza	69,33%	2,42%	26,72%	1,52%
druga	67,18%	1,89%	29,37%	1,56%
trzecia	66,22%	1,96%	30,52%	1,51%

II. NAUCZANIE OBOWIĄZKOWE JĘZYKÓW OBCYCH. W RELACJI MIASTO - WIEŚ

W tabelach 5 i 7 zestawiono liczby najmłodszych uczniów uczących się obowiązkowo dwóch najbardziej popularnych języków obcych w klasach I, II i III szkoły podstawowej w szkołach miejskich i wiejskich. Z tabel dotyczących języka angielskiego wynika, że w minionym roku szkolnym 569,31 tys. uczniów tj. 59,9 procent ogółu uczących się uczyło się języka angielskiego w szkołach miejskich i 381 tys. tj. 40,1 procent w szkołach wiejskich. W szkołach miejskich największy był udział uczniów klas pierwszych - 60,4 procent. W szkołach na wsi największy udział mieli uczniowie klas trzecich - 40,6 procent. W przypadku języka niemieckiego liczby uczniów były wielokrotnie niższe. W szkołach miejskich języka niemieckiego uczyło się 32,38 tys. uczniów tj. siedemnaście razy mniej niż języka angielskiego. W szkołach wiejskich takich uczniów było – 34,63 tys. tj. jedenaście razy mniej niż uczących się języka angielskiego. Udziały uczniów uczących się języka niemieckiego wynosiły odpowiednio: na wsi 51,7 procent, a w mieście 48,3 procent. Języka francuskiego uczyli się głównie uczniowie szkół miejskich. Łącznie w klasach I – III było ich 1030, tj. aż 86 procent ogółu uczących się. Największą liczbę uczących się – 380 osób stanowili uczniowie klas drugich. Najmniejszą popularnością cieszył się język rosyjski. Uczyło się go 770 uczniów w szkołach wiejskich i 220 uczniów w szkołach miejskich. W przypadku miasta największą liczbę stanowili uczniowie klas pierwszych; było ich 113. W przypadku wsi najwięcej uczących się języka rosyjskiego odnotowano w klasach trzecich –

286 osób. Rysunek D pokazuje łączne liczby uczniów uczących się języków obcych w mieście i na wsi bez podziału na klasy.

**Tabela 5 Uczniowie uczący się języka angielskiego w
szkołach podstawowych miejskich i wiejskich**

	miasto	wieś
klasa pierwsza	190945	125008
klasa druga	191034	127887
klasa trzecia	187326	128101

**Tabela 6 Udział procentowy uczących się
w mieście i na wsi**

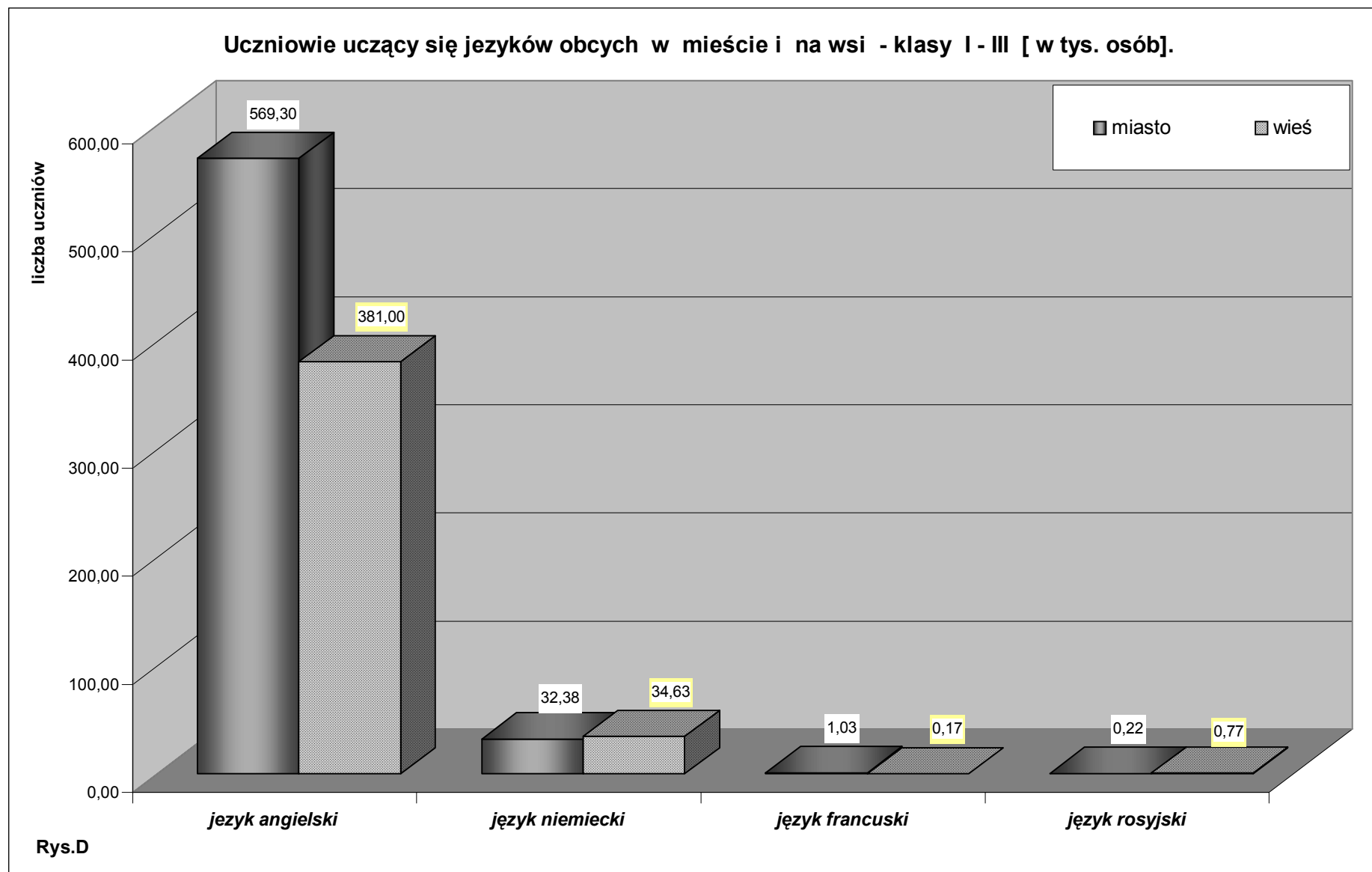
klasa pierwsza	60,43%	39,57%
klasa druga	59,90%	40,10%
klasa trzecia	59,39%	40,61%

**Tabela 7 Uczniowie uczący się języka niemieckiego w
szkołach podstawowych miejskich i wiejskich**

	miasto	wieś
klasa pierwsza	11008	10948
klasa druga	9820	11018
klasa trzecia	11547	12662

**Tabela 8 Udział procentowy uczących się
w mieście i na wsi**

klasa pierwsza	50,14%	49,86%
klasa druga	47,13%	52,87%
klasa trzecia	47,70%	52,30%

III. NAUCZANIE OBOWIĄZKOWE JĘZYKÓW OBCYCH. W UKŁADZIE WOJEWÓDZKIM.

Powszechność nauczania poszczególnych języków obcych w układzie wojewódzkim jest zróżnicowana. W tabelach: 9, 10, 11, 12 zestawiono liczby uczniów uczących się czterech języków obcych: angielskiego, niemieckiego, francuskiego i rosyjskiego we wszystkich szesnastu województwach. Każda z wymienionych tabel dotyczy innego języka. Języka angielskiego [por.tab.9] i niemieckiego [por.tab.10] uczyli się uczniowie klas: pierwszej, drugiej i trzeciej w każdym województwie.

W przypadku języka francuskiego najmłodszy uczniowie nie uczyli się go w siedmiu województwach: lubelskim, opolskim, podkarpackim, pomorskim, śląskim, świętokrzyskim i warmińsko – mazurskim [por. tab.11]. A w województwie łódzkim i kujawsko pomorskim uczyło się francuskiego zaledwie kilkunastu uczniów. Najwięcej uczniów uczyło się tego języka w województwach: mazowieckim i dolnośląskim odpowiednio 633 osoby i 242 osoby. Na trzecim miejscu znalazło się województwo małopolskie.

Tak samo uczniowie nie uczyli się języka rosyjskiego w kilku województwach. Należały do nich: lubuskie, małopolskie, opolskie, podkarpackie, pomorskie, świętokrzyskie, warmińsko – mazurskie. Natomiast w województwach wielkopolskim i zachodniopomorskim uczyło się języka rosyjskiego tylko kilka osób [patrz tab.12]. Najwięcej uczniów uczyło się tego języka w województwach: mazowieckim [308 osób], podlaskim [235 osób] i lubelskim [134 osoby].

Tabele 13 i 14 dotyczą uczniów klas pierwszych , uczących się języków obcych w poszczególnych województwach. W tabeli 13

zestawiono liczby uczniów uczących się następujących języków: angielskiego, niemieckiego, francuskiego i rosyjskiego, a w tabeli 14 ich udziały procentowe w stosunku do łącznej liczby uczniów uczących się wszystkich języków w klasach pierwszych w danym województwie. Na mapkach A (ang) i N (niem) pokazane zostały udziały uczniów uczących się obowiązkowo angielskiego i niemieckiego w roku szkolnym 2008/2009 w szesnastu województwach.

W przypadku języka angielskiego największy udział procentowy mieli uczniowie z czterech województw : lubelskiego [99,3 procent], świętokrzyskiego [98,7 procent], małopolskiego [98,5 procent] i podlaskiego [98,5 procent], [patrz mapka A]. Najmniejszy udział należał do uczniów z województw zachodnich: lubuskiego [61,6 procent], dolnośląskiego [77,7 procent], zachodniopomorskiego [82,6 procent].

Zupełnie inaczej wyglądały wojewódzkie udziały liczby uczniów uczących się języka niemieckiego w klasach pierwszych [patrz mapka N]. Najwyższy udział procentowy mieli uczniowie z następujących województw zachodnich – lubuskiego [38,2 procent], dolnośląskiego [21,8 procent] i zachodniopomorskiego [17,3 procent]. Najniższe udziały uczniów przypadły na dwa województwa wschodnie: lubelskie [0,5 procent] oraz podlaskie [0,6 procent].

Języka francuskiego uczyli się uczniowie klas pierwszych tylko w siedmiu województwach [patrz tabela 14]. Spośród tej grupy najwyższy udział procentowy [0,52 procent] mieli uczniowie województwa mazowieckiego. Z tej samej tabeli wynika, że języka rosyjskiego uczyli się uczniowie klas pierwszych w ośmiu województwach. Najwyższy udział [0,79 procent] przypadł uczniom z województwa podlaskiego.

Opracowała: Jadwiga Zarębska

Mapki i okładka: Józef Bujak

Tabela 9

**Nauczanie obowiązkowe języka angielskiego
w roku szkolnym 2008/2009 według województw.**

[liczba uczniów]

województwo	klasy			razem
	<i>pierwsza</i>	<i>druga</i>	<i>trzecia</i>	
<i>dolnośląskie</i>	18224	18334	18084	54642
<i>kujawsko-pomorskie</i>	17663	17595	17566	52824
<i>lubelskie</i>	19104	19519	19524	58147
<i>lubuskie</i>	5778	5766	5991	17535
<i>łódzkie</i>	19438	19616	19309	58363
<i>małopolskie</i>	30750	31752	31062	93564
<i>mazowieckie</i>	44572	44653	43470	132695
<i>opolskie</i>	7969	8160	8180	24309
<i>podkarpackie</i>	19831	20964	21058	61853
<i>podlaskie</i>	9911	10029	10000	29940
<i>pomorskie</i>	20714	20290	20223	61227
<i>śląskie</i>	37532	38190	37812	113534
<i>świętokrzyskie</i>	10668	10785	10803	32256
<i>warmińsko-mazurskie</i>	12351	12295	12343	36989
<i>wielkopolskie</i>	28779	29260	28630	86669
<i>zachodniopomorskie</i>	12669	11713	11372	35754
<i>Polska</i>	315953	318921	315427	950301

Tabela 10

**Nauczanie obowiązkowe języka niemieckiego
w roku szkolnym 2008/2009 według województw.**

[liczba uczniów]

województwo	klasy			razem
	<i>pierwsza</i>	<i>druga</i>	<i>trzecia</i>	
<i>dolnośląskie</i>	5118	4430	4942	14490
<i>kujawsko-pomorskie</i>	701	574	775	2050
<i>lubelskie</i>	90	170	240	500
<i>lubuskie</i>	3581	3268	3325	10174
<i>łódzkie</i>	1009	744	866	2619
<i>małopolskie</i>	455	486	680	1621
<i>mazowieckie</i>	812	610	818	2240
<i>opolskie</i>	475	488	502	1465
<i>podkarpackie</i>	553	629	706	1888
<i>podlaskie</i>	57	45	47	149
<i>pomorskie</i>	1113	1158	1540	3811
<i>śląskie</i>	670	600	851	2121
<i>świętokrzyskie</i>	143	140	178	461
<i>warmińsko-mazurskie</i>	1186	998	1137	3321
<i>wielkopolskie</i>	3347	3345	3982	10674
<i>zachodniopomorskie</i>	2646	3153	3620	9419
<i>Polska</i>	21956	20838	24209	67003

Tabela 11

**Nauczanie obowiązkowe języka francuskiego
w roku szkolnym 2008/2009 według województw.**

[liczba uczniów]

województwo	klasy			razem
	<i>pierwsza</i>	<i>druga</i>	<i>trzecia</i>	
dolnośląskie	80	128	34	242
kujawsko-pomorskie	0	0	15	15
lubelskie	0	0	0	0
lubuskie	27	4	19	50
łódzkie	8	0	0	8
małopolskie	0	59	47	106
mazowieckie	239	191	203	633
opolskie	0	0	0	0
podkarpackie	0	0	0	0
podlaskie	16	16	16	48
pomorskie	0	0	0	0
śląskie	0	0	0	0
świętokrzyskie	0	1	0	1
warmińsko-mazurskie	0	0	0	0
wielkopolskie	7	7	13	27
zachodniopomorskie	15	26	27	68
<i>Polska</i>	392	432	374	1198

Tabela 12

**Nauczanie obowiązkowe języka rosyjskiego
w roku szkolnym 2008/2009 według województw.**

[liczba uczniów]

województwo	klasy			razem
	<i>pierwsza</i>	<i>druga</i>	<i>trzecia</i>	
dolnośląskie	19	18	18	55
kujawsko-pomorskie	39	32	38	109
lubelskie	39	41	54	134
lubuskie	0	0	0	0
łódzkie	30	41	30	101
małopolskie	0	0	0	0
mazowieckie	129	74	105	308
opolskie	0	0	0	0
podkarpackie	0	0	0	0
podlaskie	80	72	83	235
pomorskie	0	0	0	0
śląskie	12	14	13	39
świętokrzyskie	0	0	0	0
warmińsko-mazurskie	0	0	0	0
wielkopolskie	2	2	2	6
zachodniopomorskie	0	3	7	10
<i>Polska</i>	<i>350</i>	<i>297</i>	<i>350</i>	<i>997</i>

Tabela 13

**Nauczanie obowiązkowe języków obcych
w klasach pierwszych według województw.**

[liczba uczniów]

województwo	języki			
	ang.	niem.	franc.	ros.
dolnośląskie	18224	5118	80	19
kujawsko-pomorskie	17663	701	0	39
lubelskie	19104	90	0	39
lubuskie	5778	3581	27	0
łódzkie	19438	1009	8	30
małopolskie	30750	455	0	0
mazowieckie	44572	812	239	129
opolskie	7969	475	0	0
podkarpackie	19831	553	0	0
podlaskie	9911	57	16	80
pomorskie	20714	1113	0	0
śląskie	37532	670	0	12
świętokrzyskie	10668	143	0	0
warmińsko-mazurskie	12351	1186	0	0
wielkopolskie	28779	3347	7	2
zachodniopomorskie	12669	2646	15	0
Polska	315953	21956	392	350

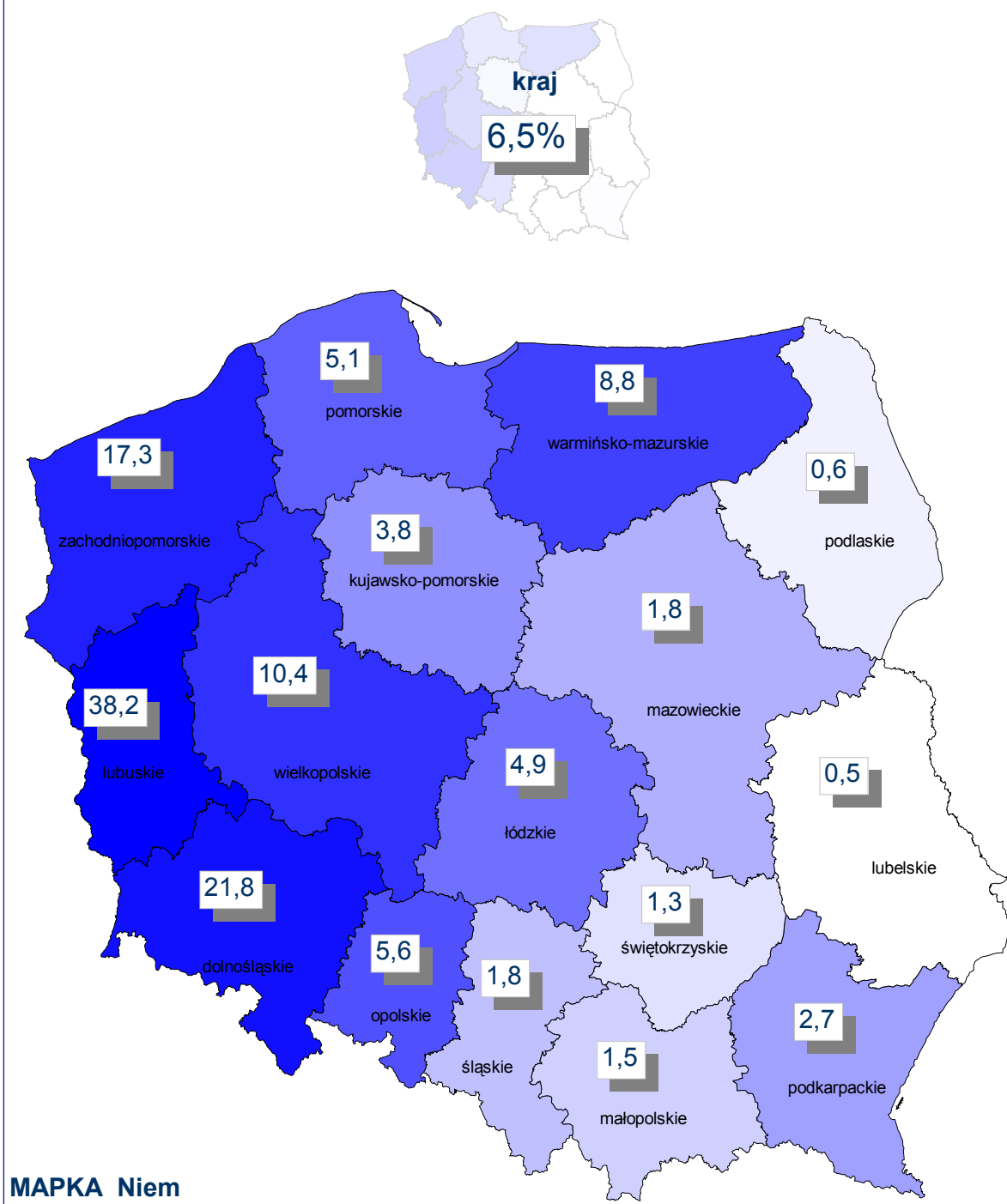
Tabela 14

**Nauczanie obowiązkowe języków obcych
w klasach pierwszych według województw.**

[udział procentowy]

województwo	języki			
	<i>ang.</i>	<i>niem.</i>	<i>franc.</i>	<i>ros.</i>
dolnośląskie	77,74%	21,83%	0,34%	0,08%
kujawsko-pomorskie	95,98%	3,81%	0,00%	0,21%
lubelskie	99,33%	0,47%	0,00%	0,20%
lubuskie	61,56%	38,15%	0,29%	0,00%
łódzkie	94,89%	4,93%	0,04%	0,15%
małopolskie	98,54%	1,46%	0,00%	0,00%
mazowieckie	97,42%	1,77%	0,52%	0,28%
opolskie	94,37%	5,63%	0,00%	0,00%
podkarpackie	97,29%	2,71%	0,00%	0,00%
podlaskie	98,48%	0,57%	0,16%	0,79%
pomorskie	94,90%	5,10%	0,00%	0,00%
śląskie	98,22%	1,75%	0,00%	0,03%
świętokrzyskie	98,68%	1,32%	0,00%	0,00%
warmińsko-mazurskie	91,24%	8,76%	0,00%	0,00%
wielkopolskie	89,56%	10,42%	0,02%	0,01%
zachodniopomorskie	82,64%	17,26%	0,10%	0,00%
Polska	93,30%	6,48%	0,12%	0,10%

**Nauczanie obowiązkowe
języka niemieckiego
w klasach pierwszych szkoły podstawowej
według województw**

**Nauczanie obowiązkowe
języka angielskiego
w klasach pierwszych szkoły podstawowej
według województw**

